

Sygn. akt XVII AmC 5200/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: sekretarz sądowy - Irmina Bartochowska

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2012 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko Zakładowi (...) Sp. z o.o. z siedzibą w N.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

utrzymuje w mocy wyrok zaoczny z dnia 8 grudnia 2011 r.

SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 5200/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 sierpnia 2011 r. powód – (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umownego o nazwie „Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków” stosowanego przez pozwanego – Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w N., o treści: „**Jeżeli Odbiorca zmienił adres lub siedzibę i nie zawiadomił o tym Przedsiębiorstwa, faktury oraz inne dokumenty wysłane przez Przedsiębiorstwo poczytuje się za dostarczone Odbiorcy.**” - zawartego w §20 ust 2 Umowy.

W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powoda podniósł, iż zakwestionowana klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną, gdyż przewiduje domniemanie na niekorzyść wyłącznie konsumentów zasad związanych z doręczaniem oświadczeń woli i innych dokumentów konsumentom. Powód wskazał przy tym, iż żadnych takich domniemań pozwany nie wprowadził w stosunku do siebie.

W dniu 15 września 2011 r., do Sądu wpłynęła odpowiedź na pozew.

Zarządzeniem z dnia 8 grudnia 2011 r. , na podstawie art. 479⁹ §1 k.p.c. Sąd zarządził zwrot w/w pisma, w związku z tym, iż odpis odpowiedzi na pozew złożony przez pełnomocnika pozwanego nie został doręczony bezpośrednio stronie przeciwnej

W tym samym dniu, Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał w sprawie wyrok zaoczny, w którym uznał, iż zakwestionowane w pozwie postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego stanowi niedozwoloną klauzulę umowną i zakazał jej wykorzystywania w obrocie z konsumentami.

W dniu 29 grudnia 2011 r., do Sądu wpłynął sprzeciw od wyroku zaocznego, w którym pozwany Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w N. wniósł o uchylenie wyroku zaocznego, oddalenie powództwa w całości, zasądzenie kosztów od powoda na rzecz pozwanego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwany podniósł, iż nie zgadza się ze stanowiskiem powoda, iż zakwestionowane postanowienie umowne jest niedozwolone. Pozwany wskazał, iż klauzula ta nie pozostaje w sprzeczności z obowiązującymi przepisami oraz że pozwany przez analogię zastosował tu m.in. przepisy z postępowania cywilnego (art. 136 §1 k.p.c.) Zdaniem pozwanego taka klauzula nie naraża Odbiorcy na żadną szkodę, natomiast chroni słuszny interes Przedsiębiorstwa w przypadku gdy odbiorca zmieni swoją siedzibę lub miejsce zamieszkania i nie powiadomi o tym Przedsiębiorstwa.

Pozwany podniósł również, że Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w trakcie prowadzonego postępowania nie zgłosił zastrzeżeń do przedmiotowej klauzuli .

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany - Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w N. prowadzi działalność w zakresie dostaw i dystrybucji wody oraz odprowadzania ścieków.

W ramach prowadzonej działalności pozwany posługuje się w obrocie z konsumentami, wzorcem umowy o nazwie „Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków”, który w §20 ust 2 zawiera zakwestionowane w pozwie postanowienie umowne o treści: „Jeżeli Odbiorca zmienił adres lub siedzibę i nie zawiadomił o tym Przedsiębiorstwa, faktury oraz inne dokumenty wysłane przez Przedsiębiorstwo poczytuje się za dostarczone Odbiorcy.”

Bezspornym jest, iż pozwany w prowadzonej działalności gospodarczej wykorzystywał przytoczone w pozwie postanowienie umowne. Pozwany temu nie zaprzeczył. Nie zarzucił też niezgodności cytowanego postanowienia z treścią wzorca umownego. W związku z tym, okoliczności te należało uznać za przyznane w świetle art. 230 k.p.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył co następuje:

Zgodnie z treścią art. 385¹ k.c., w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Przedmiotowe postanowienie jako pochodzące z wzorca umownego przygotowanego przez pozwane przedsiębiorstwo wodociągowe nie było uzgadniane indywidualnie z konsumentami. Pozwany temu nie zaprzeczył, jak również nie przedstawił żadnego dowodu na okoliczność, iż konsument miał możliwość prowadzenia negocjacji lub też innego wpływu na treść postanowień przedmiotowego wzorca. Sąd ustalił zatem, że wskazany wzorzec umowny nie był uzgadniany indywidualnie z konsumentem.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron, którymi w niniejszym przypadku są – świadczenie usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz - zapłata wynagrodzenia. Sporne postanowienie dotyczy kwestii uznawania za doręczoną korespondencji wysyłanej do pozwanego jeżeli nie zawiadomił przedsiębiorcy o zmianie adresu.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania. „Interesy” konsumenta należy natomiast rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny wymierny interes jak np. zdrowie, czas zbędnie stracony, dezorganizacja czy też inne uciążliwości powstałe w związku z tak ukształtowanym postanowieniem.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ §1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwił ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ §4 k.c. Aby obalić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ §1 k.c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylecia domniemania abuzywności.

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści „Jeżeli Odbiorca zmienił adres lub siedzibę i nie zawiadomił o tym Przedsiębiorstwa, faktury oraz inne dokumenty wysłane przez Przedsiębiorstwo poczytuje się za dostarczone Odbiorcy.”, stanowi niedozwolone postanowienie umowne o którym mowa w art. 385¹ §1 k.c., albowiem przewiduje domniemanie doręczenia korespondencji konsumentowi już na skutek samego jej wysłania do konsumenta. Sporny zapis nie uwzględnia zatem takich okoliczności jak np. prawidłowe zaadresowanie korespondencji czy też prawidłowe jej awizowanie przez pracowników poczty i przesądza, że wysłane faktury i dokumenty poczytuje się za dostarczone odbiorcy.

W ocenie Sądu zakwestionowany zapis przewiduje w konsekwencji dla konsumenta nadmiernie rygorystyczne skutki w przypadku niepowiadomienia przez niego przedsiębiorcy o zmianie adresu. Uznana za doręczoną konsumentowi korespondencja, zgodnie z brzmieniem przedmiotowej klauzuli, może zawierać istotne z punktu widzenia jego interesów informacje i oświadczenia wymagające jego reakcji, do której nie dojdzie na skutek nie zapoznania się przez konsumenta z treścią korespondencji. Należy ponadto zauważyć, że z momentem doręczenia odbiorcy faktury wiążą się określone skutki prawne związane np. z początkiem biegu terminu zapłaty oraz powstaniem po stronie

wierzyciela roszczenia z tytułu odsetek za opóźnienie w zapłacie. Istotnym jest zatem zapewnienie adresatowi przesyłki możliwości zapoznania się z treścią przesyłanych mu faktur i dokumentów . Tymczasem zakwestionowana klauzula takiej możliwości konsumenta pozbawia. Skutek doręczenia jest bowiem przewidziany już z momentem wysłania przez Przedsiębiorstwo korespondencji tj. faktury lub innych dokumentów, mimo że przepisy prawa przyjmują obowiązek jej faktycznego doręczenia w taki sposób, aby adresat miał możliwość zapoznania się z jego treścią (art. 61 §1 kc). Podkreślić trzeba, że to na składającym oświadczenie woli spoczywa ciężar dowodu, że doszło ono do adresata w sposób umożliwiający mu - według zasad doświadczenia życiowego - zapoznanie się z jego treścią.

Na mocy zakwestionowanego zapisu pozwane Przedsiębiorstwo, w zasadzie w każdym przypadku, już z chwilą wysłania korespondencji do konsumenta będzie miało prawo uznać , iż korespondencja ta została dostarczona odbiorcy, z wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami ,niezależnie od tego czy została właściwie awizowana lub zaadresowana.

Zaznaczenia przy tym wymaga , iż Sąd nie kwestionuje obowiązku ciążącego na stronie umowy, która zmienia dotychczasowy adres, powiadomienia swego kontrahenta o nowym adresie. Jednakże niedopełnienie przez klienta tego obowiązku nie może w ocenie Sądu , z powyżej przedstawionych powodów , skutkować przyznaniem sobie przez pozwanego przedsiębiorcę kwestionowaną klauzulą uprawnienia do jednostronnego uznawania wysyłanych przez siebie faktur oraz innych dokumentów za prawidłowo doręczone konsumentowi.

Powyższe uzasadnia twierdzenie, iż przedmiotowe postanowienie nie uwzględnia i nie zabezpiecza interesu konsumenta, jako słabszej strony umowy, co prowadzi do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nierówno rzedny i rażąco niekorzystny dla konsumenta. Takie ukształtowanie treści wzorca umowy narusza zasadę równości stron umowy poprzez realizowanie interesów tylko jednej strony tj. przedsiębiorcy z pokrzywdzeniem konsumenta, co należy ocenić jako działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszające interesy konsumentów .

Mając powyższe na uwadze, rozpoznając sprawę ponownie na skutek wniesionego sprzeciwu od wyroku zaocznego orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 §1 k.p.c.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzo zgodnie z art. 479⁴⁴ k.p.c.

SSO Hanna Kulesza